

Vrste zaštite okoliša

- U vezi s pojmovnim određenjem zaštite okoliša postavljaju se dva pitanja :
- tko ili što mora biti zaštićeno (zaštićeni objekt)? i
- od čega se valja zaštititi?

- Razlikujemo :

5) Medijalnu,

6) Kauzalnu,

7) Vitalnu, i

**8) Integriranu zaštitu
okoliša.**

Za svaku pojedinu vrstu zaštite karakterističan je, u pravilu, i poseban regulativan princip

1) Medijalna zaštita okoliša

- usmjerena je na sredstva (medije) okoliša – voda, zrak, zemljište (tlo) i biota. Svaki od postojećih medija zahtijeva posebnu i cjelovitu regulaciju.
- Poredbenim pregledom europskih zakonodavstva, međutim, može se zaključiti da samostalno zakonodavstvo o zaštiti zemljišta i biote, za razliku od zakona o zaštiti voda i zraka, još uvijek ne postoje; time se trenutno bave zakoni o zaštiti prirode, prostornom uređenju i građenju.

1) Kauzalna zaštita okoliša

- usmjerena je na sprečavanje opasnosti kao što su unos opasnih tvari u okoliš i postupanje s takvim tvarima.
- Predmetom zakonodavčevih intervencija danas su najrazličitija područja : kemikalije, zaštita od ionizirajućeg i neionizirajućeg zračenja, gospodarenje otpadom, zaštita biljaka i životinja,....

1) Vitalna zaštita okoliša

- usmjerena je prema neposrednoj zaštiti životinja i biljaka, što uređuju zakoni o zaštiti prirode.
- Posebni su propisi pak namijenjeni zaštiti rijetkih životinjskih i biljnih vrsta, lovu i ribolovu.

1) Integrirana zaštita okoliša

- obuhvaća cjelokupnu zaštitu nekog ekosustava.

U tim okvirima razlikuju se

e) konkurentni i,

f) konvergentni propisi.

- **Konkurentni propisu** su poglavito oni koji uređuju prostor, a osobito njegovo planiranje. Budući da se u području zaštite okoliša susreću i isprepliću mnogi takvi propisi, potrebno je među njima postići optimalnu ravnotežu.
- **Konvergentni se propisi**, naprotiv, ne sukobljavaju, nego se međusobno nadopunjuju. To su pretežito propisi o tehničkoj zaštiti, zaštiti pri radu i zaštiti zdravlja.

Pregled postojećih teorija o zaštiti okoliša

- Danas prevladavaju tri teorije o zaštiti okoliša, koje istodobno ocrtavaju i različite etičke stavove čovjeka prema prirodi, odnosno okolišu koji ga okružuju. To su :

2) Antropocentrična teorija,

3) Ekocentrična teorija, i

4) Resursno ekonomska teorija.

Antropocentrična teorija

- temelji se na skrbi za prirodne životne odnose kao osnovi čovjekova blagostanja, osobito za buduće generacije.
- Po toj teoriji zaštita okoliša namijenjena je životu i zdravlju ljudi, općem blagostanju i gospodarskim interesima čovječanstva.

Antropocentrična teorija

-nastavak

- Ta se teorija temelji na instrumentalnom (pragmatičnom) filozofskom utemeljenju ekološke etike, po kojem bi čovjek trebao imati dužnost spram zaštite kvalitete i raznovrsnosti prirodnih entiteta u onoj mjeri u kojoj bi se to moglo ticati njegovih interesa.
- Ono se zaustavlja na svijetu koji ima samo vrijednost predmeta ljudskih interesa.
- Čovjek (anthropos) stoji i središtu svijeta, a sve oko njega stoji mu na raspolaganju za zadovoljenje njegovih potreba.

A Venn diagram consisting of three overlapping circles. The top circle is labeled 'Društvo (društveno-politički sustav)'. The bottom-left circle is labeled 'Okoliš'. The bottom-right circle is labeled 'Gospodarstvo (Tržište)'. A dark gray triangle is positioned in the center, with its vertices at the intersections of the three circles. The background features a vertical gradient from blue at the top to green at the bottom.

Društvo
(društveno-
politički sustav)

Okoliš

Gospodarstvo
(Tržište)

Teorija o ekocentričnoj zaštiti okoliša

- prirodu shvaća kao vrijednost za sebe, a njezinu zaštitu kao “pravo same prirode”.
- Priroda ima svoje vlastito stanje, neovisno o njenim funkcijama za čovjeka, vlastite “vrijednosti” i vlastito pravo egzistencije.

Teorija o ekocentričnoj zaštiti okoliša -nastavak

- Ova se teorija temelji na autonomnom (intrizičnom) filozofskom utemeljenju ekološke etike, koja proizlazi pretpostavke da prirodni entiteti imaju vrijednost po sebi, a ne samo u odnosu spram čovjekovih potreba i koristi.
- Njezin je krajnji domet sveobuhvatna etička pozicija – nazvana holistička- koja drži da sve na svijetu (ljudi, životinje, biljke i sva četiri elementa anorganskog svijeta) posjeduju vrijednost u cjelini prirode i da nijedno od njih ne postoji samo zbog nekog drugog, nego je svako od njih u interesu cjeline.

- A što u ekocentričnoj teoriji znači holistički pristup?
- **Holistički pristup** je pristup koji promatra radije cijeli sistem nego njegove pojedinačne komponente. Ukupna suma svojstava može biti veća od jednostavnog zbrajanja pojedinačnih dijelova, jer „sustav“ sam dodaje nešto u dodatku. Drugim riječima sam „sustav misli“.

- **Holistička procjena** se često upotrebljava u dugoročnim projektima koji uključuju procjenu prihvatljivosti gdje su ukupni rezultati grupe mnogo značajniji od specifičnih podataka vezanih za samo jednog klijenta. Taj je pristup mnogo korisniji za grupe nego za pojedince...,,
- **Holistički pristup** razmatra ili djeluje prema ili sa cjelinom ili integriranim sustavima radije nego sa njegovim dijelovima

- Ako promatramo specifični problem gospodarenja vodama, pojam **holistički** opisuje analitički i planirajući pristup, koji istražuje ili razmatra međupovezne veze i ovisnosti socioekonomskog sustava sa upotrebom resursa, zagađenjem, impakta na okoliš, i održanja cijelog ekosustava.“
- Nadalje, **holistički pristup** naglašava organski i funkcionalni odnos između sastavnih dijelova i cjeline.

Resursno-ekonomska teorija

- Razmatra zaštitu prirodnih izvora, osobito koji su obnovljivi, s aspekta gospodarske koristi, uvažavajući pri tom i potrebe budućih generacija.
- Radi se koncepciji gospodarenja zaštitom okoliša (“environmental economy”), koja se oslanja na sustav tržišne zaštite okoliša, suprostavljajući ga istovremeno regulativnom modelu zaštite okoliša koji se oslanja na centralizirani državni aparat.

Resursno-ekonomska teorija

nastavak

- Sustav tržišne zaštite okoliša postavlja dva važna zahtjeva :
- 2. Za definiranje vlasništva nad prirodnim resursima i
- 3. za određivanje tržišne cijene onečišćavanja okoliša kao ekonomskim preduvjetima sustavne i učinkovite zaštite okoliša sukladne koncepciji održivog razvoja.
- Unatoč tome što se radi o cjelovitoj i zasebnoj teoriji zaštite okoliša, etičke dimenzije resursno-ekonomske teorije ne mogu se jednoznačno vrednovati.
- Ovisno o okolnostima konkretnog slučaja u kojem se provodi, valorizacija karaktera takve

Domaća zadaća

- 1) Definiraj i grafički prikaži četiri anorganska elementa u holostičkoj filozofiji.
- 2) Grafički prikaži položaj današnje hrvatske legislative u području zaštite okoliša u odnosu na tri postojeće teorije o zaštiti okoliša.

Načela prava okoliša

***Pojam i značenje
načela u pravu***

- **Načela (maksime, principi)** jesu direktive, smjernice, misli vodilje, putokazi, osnovna pravila i postulati za rad usmjeren određenom cilju.
- Načela su kriteriji za djelovanje i prosuđivanje.
- Oni determiniraju metodu pristupa stvarnosti koja je objekt promatranja ili obrade.
- Osnovna načela determiniraju karakter određene institucije. Tako i osnovna načela prava okoliša daju osnovni pečat svakoj pojedinoj instituciji prava.

- Poznavanje osnovnih načela prava okoliša od presudnog je značenja kako za onoga tko norme stvara, tako i za onoga tko ih primjenjuje.
- Zakonodavcu su osnovna načela okosnica pri razradi pravnog sustava.
- Primjenjivaču pravnih pravila, pak, osnovna su načela putokaz pri njihovoj interpretaciji, osobito kad u tekstu pravnog pravila nema neposrednog odgovora na postavljeni probleme ili kad sama gramatička ili logička interpretacija nisu dostatne za pronalaženje rješenja koja će biti u skladu s općim duhom određenog

- Za pravo okoliša određene zemlje važna su ona načela koja proizlaze iz njezina ustava, uz nužno uvažavanje općevažećih načela prirodnih znanosti.
- Zakonodavstvo mora ta načela prihvatiti i razraditi.

- Ponajčešće se u pravnoj literaturi ističu četiri **osnovna (primarna, bitna) načela** prava okoliša:

2) Načelo preventivnosti,

3) Načelo uzročnosti

4) Načelo kooperacije, i

5) Načelo opće naknade ili
načelo zajedničkih tereta (u
povijesnom smislu najmlađe načelo)

- Ako se navedena četiri osnovna načela detaljno analiziraju moguće je iz njih izdvojiti još i sljedeća pomoćna (sekundarna, akcidentalna) načela prava okoliša :

- 1) Načelo statusa quo, koje zahtijeva očuvanje ili zabranu pogoršanja postojećeg stanja,
- 2) Načelo opreza (“precautinary principle”), koji se iskazuje latinskom maksimom “in dubio pro securitate”
- 3) Načelo zaštite,
- 4) Načelo trajnosti uređenja okoliša,
- 5) Načelo zabrane izbjegavanja ekoloških pravila,
- 6) Načelo kontroliranja osobne odgovornosti, i,
- 7) tzv. “Cradle-to-grave Princip

Načelo preventivnosti

- Parlament Savezne Republike Njemačke prihvatio je 1976. godine izvješće o okolišu u kojem se naglašava da se :
- “očuvanje okoliša ne ograničava tek na obranu od prijetećih opasnosti i odstranjivanja nastalih šteta. Preventivna politika zahtjeva da se zaštite temelji prirodne datosti, a za to su potrebne planske mjere za budućnost”
- Nakon tog vremena načelo je preventivnosti ušlo i u zakonodavstva

- Neprijeporno se ne radi o postupcima nakon pojave štete u okolišu, nego, prije svega, o sprečavanju novih šteta.
- Zato se u svim zakonodavstvima, prije postavljanja zahtjeva o njihovom smanjivanju, obavezno utvrđuje zabrana emisija.
- Ne radi se o pasivnoj zaštiti okoliša niti o jednostavnoj razdiobi opterećenosti okoliša, nego prije svega o planiranom postupanju za budućnost.

- Tumačenje tog načela znači preventivu prije rizika, opasnosti, onečišćavanja i ugrožavanja prirodnih izvora.
- Od opasnošću za okoliš u pravnoj se teoriji razumijeva stanje u kojem bi nesprečavani tijekom događanja doveo do štete, dakle do protupravnog stanja s umanjivanjem pravno zaštićenih dobara – radi se o spoznajno, objektivno neuklonjenoj mogućnosti

- Zato zakonodavstvo , osim što razmatra slučajeve kad šteta već nastane, zabranjuje i one postupke koji bi mogli dovesti do štete. Radi se o uvažavanju (sekundarnog) načela zaštite, koje se odnosi na stanja dok još nema opasnosti.
- Načelo preventivnosti obuhvaća vremenski i prostorno udaljene opasnosti, slučajeve manje vjerojatnosti pojave štete – sve do sumnje u postojanje opasnosti.
- Pravodobna preventiva djeluje dugoročno, za buduću generaciju i ne

- Različiti su postupci države u slučajevima kad postoji vjerojatnost da će nastupiti zabranjena posljedica odnosno kad postoji tek sumnja u nastanak opasnosti.
- Za postojanje opasnosti dovoljno je doći do uvjerenja je postojanje ili nepostojanje određenih činjenica vjerojatno i da ima više argumenata koji govore u prilog uvjerenju o nastupu zabranjene posljedice negoli onih koji govore protiv njega.
- Nasuprot tome, sumnja je osnovana ako postoji pretpostavka o nastanku štete, s tim što još ne mora biti iskazana i

- Većina pravnih poredaka zahtijeva danas intervenciju države već u slučaju osnovane sumnje o nastanku opasnosti.
- U vezi s tim, (sekundarno) načelo *in dubio pro securitate* ističe se kao posebno načelo unutar općeg načela preventivnosti

- I Republika Hrvatska prihvatila je načelo preventivnosti kao jedno od osnovnih načela zaštite okoliša.
- Da bi se olakšala njegova provedba hrvatski je zakonodavac u gradio u Zakon o zaštiti okoliša značenje pojma onečišćenje okoliša i njemu srodnih pojmova, dajući im pravnu snagu tzv. zakonskih

- Pri formuliranju načela preventivnosti hrvatski je zakonodavac poštovao sve bitne elemente njegova sadržaja, osobito propisivanje obveze planiranja svih budućih zahvata u okoliš i poduzimanje svih prethodnih mjera za njegovu zaštitu kako bi se izbjegli rizici ili opasnosti za okoliš.
- Potrebno je napomenuti da su u te svrhe u ZZO ugrađena i dva specifična pomoćna načela, i to :

1) Načelo očuvanja vrijednosti prirodnih izvora i biološke raznolikosti

- koje sadrži zabranu umanjivanja vrijednosti prirodnih izvora, vode, mora, zraka, tla, šuma i izvornih vrijednosti krša, koja se očituje i u dodatnom zahtjevu za izbjegavanjem svakog zahvata sa štetnim učinkom na biološku raznolikost.

1) Načelo zamjene ili nadomještanja drugim zahtjevom

- je višeznačno načelo.
- Temelji se na političkom opredjeljenju da se okoliš mora zaštititi bez obzira na cijenu (troškove).
- Sukladno tome načelo ekonomičnosti samo je sekundarno načelo hrvatskog ekološkog pravnog poretka.

- Pri konkretizaciji ovog načela vodi se računa o vrijednosti objekta koji valja zaštititi (zaštićenog objekta).
- Prihvaćena su dva različita pristupa, ovisno o svojstvima zaštićenog objekta:

a) Zahvat koji bi mogao nepovoljno utjecati na okoliš treba nastojati zamijeniti zahvatom koji predstavlja bitno manji rizik ili opasnost za okoliš, pa i u slučaju kad su troškovi takvog zahvata veći od vrijednosti koje treba zaštititi (**načelo zamjene, koje dopušta troškove veće od vrijednosti zaštićenog objekta**);

a) Tvari koje se mogu ponovo upotrijebiti ili koje su biološki razgradive trebaju imati prednost pri uporabi, pa i u slučaju većih troškova ako su ti troškovi razmjerni vrijednosti koje treba zaštititi (**načelo nadomještanja, koje dopušta troškove razmjerne vrijednosti zaštićenog objekta**)

- **Načelo zamjene ili nadomještanja drugim zahvatom** sadrži i dva dopunska zahtjeva:
 - ii. pri korištenju proizvoda, uređaja i opreme te primjeni proizvodnih postupaka onečišćavanje okoliša treba ograničavati na samom izvoru nastanka;
 - iii. upotrebi kemikalija i ostalih tvari koje razgradnjom postaju neškodljive dat će se prednost pred drugim tvarima ako pri tome nema rizika ili opasnosti za okoliš (čl. 3. 770)

- Pri normativnoj razradi načela preventivnosti hrvatski se zakonodavac izričito opredijelio i za prihvaćanje (sekundarnog) načela *in dubio pro securitate*, propisujući da se, kad prijeti opasnost od stvarne i nepopravljive štete okolišu, ne smije odlagati poduzimanje nužnih zaštitnih mjera, pa ni u slučaju kad ta opasnost nije u cijelosti znanstveno istražena (čl. 11. ZZO)

Načelo uzročnosti

- Načelo uzročnosti ima više načela, jer se temelji na različitim znanstvenim disciplinama.
- U cijelosti se radi o četiri dimenzije koje ono obuhvaća:

- 1) ekonomskoj –
ciljnoracionalnoj,
- 2) normativnoj –socijalno-
etičnoj,
- 3) očuvanju okoliša, i
- 4) (uvjetno) normativnopravnoj

➤ Svojom strukturom načelo
uzročnosti predstavlja, prema tome,
svojevrsan “most” nužan za
interdisciplinarni dijalog

- Smisao **načela uzročnosti** je u tome da svatko tko onečišćuje ili ugrožava okoliš, odnosno prouzročuje štetu, mora trpjeti troškove onečišćivanja ili pak nadoknaditi štetu.
- Ono je dakle opće naravi jer sadrži pravilo da je prouzročitelj (onečišćivač) stvarno i financijski odgovoran, to jest da je obvezan – djelomičnim saniranjem ili financijskim kompenzacijama- otkloniti prouzročeno onečišćivanje okoliša.
- Posljedica tog načela je da u pravu više nije moguće govoriti o tzv. "slobodnim dobrima" ili "žrtvovanim zonama" to jest o takvim dobrima koja bi bilo moguće oštećivati bez

- Načelo “onečišćivač plaća” prvi put se spominje na međunarodnom planu 1972. godine kada su se države članice Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) dogovorile da neće subvencionirati troškove mjera za sprječavanje i nadziranje onečišćenja, nego da troškove trebaju snositi sami onečišćivači

- Izvorno se to načelo odnosilo samo na troškove sprječavanja i nadziranja onečišćenja, kasnije ga neki međunarodni ugovori proširuju na troškove umanjivanja onečišćenja, a neki i na troškove naknade štete.
- Deklaracija iz Rija potvrđuje ovo načelo, ne precizirajući na koje se sve troškove odnosi.

- Ipak navedeno temeljno pravilo načela uzročnosti u praksi je teško ostvariti, osobito u slučajevima kad ima više uzročnika.
- Nadalje, postavlja se, primjerice, i pitanje kako odmjeriti štetu zbog umanjenja ljepote nekog krajolika kao jednog od mogućih oblika umanjivanja vrijednosti okoliša (prirode).

- Osim toga, nije uvijek nužno da svaki onečišćivač preuzme sav teret i odgovornost onečišćenja:
- Postoje zajedničke (državne) mjere koje se ostvaruju iz sredstava javnog financiranja (otpadne vode, kanalizacija, gradski uređaji za pročišćavanje i sl.).
- To vrijedi osobito kod većih zahvata u prostor što ih u pravilu obavlja država (područje infrastrukture).
- Takvi su slučajevi najčešći kad se radi o zajedničkom onečišćavanju okoliša, pri čemu bi veći zagađivači ipak trebali biti opterećeniji od drugih.

- Načelo uzročnosti dopušta brojne mogućnosti reagiranja koje država odabire sukladno svom uvažavanju načela pravednosti.
- Danas se u pravnoj literaturi navodi više varijanti sustava za provođenje tog načela. Zajedničko im je obilježje da se za uzrokovanje onečišćenja okoliša plaća porez ili neki drugi oblik fiskalnog davanja prema određenim kriterijima koji osiguravaju razmjer s onečišćenjem.

- Hrvatski zakonodavac uvodi načelo uzročnosti u osnovna načela ekološkopravnog poretka u Republici, dajući mu naziv načelo plaćanja troškova onečišćenja.
- Temeljno je pravilo da onečišćivač snosi troškove nastale onečišćavanjem okoliša.

- Troškovi nastali onečišćavanjem okoliša pri tome obuhvaćaju:

b) Troškove nastale u vezi s onečišćavanjem okoliša;

c) Troškove sanacije;

d) Troškove pravične naknade štete

Načelo kooperacije

- Zaštita okoliša nije isključivo zadaća države, ali ni jednostrani posao gospodarskih subjekata i društva.
- Potrebno je zajedničko djelovanje svih zainteresiranih strana (**kooperacija**).
- Time se uvažava općeprihvaćena maksima o diobi rada i načinu upravljanja u demokratskoj pravnoj državi.

- Kooperacija utjelovljena u zakonodavstvu jest smjernica koja subjektima daje određene ovlasti, obvezna u sustavu donošenja podzakonskih općenormativnih akata (izvršnih i upravnih propisa), a posebice u različitim postupcima (osobito upravnim).

- Subjekti se danas najčešće uključuju u rad onih tijela koja odlučuju o uporabi prostora, a time i o njegovom višenamjenskom korištenju i zajedničkom gospodarenju.

- Na temelju ovlaštenja danih tim zakonom predstavnici strukovnih institucija i organizacija za zaštitu okoliša dobivaju pravo sudjelovanja u upravnim postupcima (pregled predloženih prostornih planova; prostorno planiranje; planiranje sječe šuma; odstrel divljači, itd.)
- Sudjelovanje tih subjekata posebno je važno pri donošenju podzakonskih općenormativnih akata, pri izradi mišljenja i preporuka, a osobito pri prihvaćanju standarda i normativa.

- Njemački zakon o zaštiti okoliša, primjerice, kao okvirni zakon dosljedno uvažava načelo kooperacije i određuje subjekte koji imaju pravo sudjelovati u sustavu odlučivanja o sudbini okoliša (poduzeća, zajednice šumara, seljaka, lovaca, ribiča, institucija za zaštitu okoliša, itd.).
- Zapravo, stvara se specifičan oblik “obvezne” participacije u donošenju odluka.

- Sudjelovanje visokokvalificiranih znanstvenih institucija, osobito pri realizaciji velikih projekata (infrastruktura, prostorna rješenja) olakšava državi oblikovanje pravnih akata i odluka, te se time problemi depolitiziraju i dobivaju na strukovnosti.
- Takvo odlučivanje omogućuje i lakše preuzimanje nekih troškova iz sustava javnog financiranja.

- **Načelo kooperacije** u hrvatskom je zakonodavstvu dobilo je svoj izraz u okvirima dvaju zasebno ustanovljenih načela:

2) Načela cjelovitosti, te,

3) Načela javnosti i sudjelovanja

- U okviru **načela cjelovitosti** zahtijeva se neophodno zajedničko djelovanje i suradnja tijela državne uprave i jedinica lokalne samouprave i uprave pri
 - donošenju strategije, programa, planova intervencije i propisa o zaštiti okoliša; izdavanju dozvola, suglasnosti i odobrenja;
 - provođenju financijske politike;
 - provođenju nadzora i
 - drugih mjera zaštite okoliša.

- Tijela državne uprave, kao i tijela jedinica lokalne samouprave i uprave, obvezna su, s druge strane, osiguravati načine i uvjete zajedničkog djelovanja građana i institucija kako bi se cjelovito i ravnomjerno postigli ciljevi zaštite okoliša.
- Zahtjev dakle prelazi okvire državne vlasti i lokalne samouprave;
 - Usmjeren je prema vanjskim odnosima države i njezinim građana te različitih društvenih institucija u postizanju istog cilja: cjelovite i jedinstvene zaštite okoliša (čl. 14

- Prema **načelu javnosti i sudjelovanja** – drugom osnovnom načelu unutar kojeg hrvatski zakonodavac artikulira sadržaj načela kooperacije- tijela državne uprave i tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su osigurati sudjelovanje svih zainteresiranih strana u institucionalnom rješavanju pitanja zaštite okoliša.
- Osim toga, načelo javnosti u području prava okoliša razrada je i općeg prava

- Država je dužna osigurati sudjelovanje i solidarnost :
- 2) Pri rješavanju međudržavnih pitanja u zaštiti okoliša na temelju međudržavnih ugovora,
 - 3) Međunarodnom razmjenom informacija, te
 - 4) Obavješćavanjem drugih država o opasnostima za okoliš ili o ekološkim nesrećama.

- Jedinica lokalne i regionalne samouprave dužna je osigurati sudjelovanje i solidarnost pri rješavanju regionalnih i lokalnih pitanja zaštite okoliša (čl. 17., 48. i 49. ZZO)
- U pravnom poretku Republike Hrvatske građani imaju pravo na pravodobno obavješćivanje o onečišćavanju okoliša, o poduzetim mjerama, i s tim u vezi na slobodan pristup podacima o stanju okoliša.

- Uključivanje **načela kooperacije** u osnovna načela zaštite okoliša (doduše, pod drugim nazivima) hrvatski je zakonodavac stvorio dobre temelje za ostvarenje i provedbu svih sadržaja koje to načelo danas obuhvaća u zemljama zapadne demokracije

Načelo opće naknade

- **Načelo opće naknade**, nazvano još i **načelom zajedničkih tereta ili jednakih troškova**, u relativnoj je suprotnosti s načelom uzročnosti.
- Po tom načelu određeni se troškovi zaštite okoliša financiraju iz proračuna, odnosno za određene se troškove zaštite okoliša sredstva dobivaju iz poreznog sustava.

- Mjere države mogu biti neposredne (investicije) ili posredne (financijska pomoć, krediti, kreditne garancije, porezne olakšice, oslobađanje od poreza ili carinskih davanja).
- Sredstva se stječu i posebnim oporezivanjem onečišćivača ako onečišćenje nije moguće u cijelosti otkloniti, ili pak putem sankcija zbog prekršaja onečišćenja okoliša.

- Načelo **opće naknade** temelji se na spoznaji da državu nije moguće osloboditi onih obveza koje su namijenjene zadovoljavanju ustavnih prava na zdrav život i zdrav okoliš.
- Smatra se da je državna intervencija još uvijek nužna i zbog zastarjelih i naslijeđenih onečišćenja, koja su posljedica dugotrajnog lošeg postupanja ili poslovanja.

- Posebni su slučajevi prekograničnih onečišćenja (Černobil, kisele kiše, tzv. difuzni ne točkasti izvori koje još zovemo i globalna onečišćenja ili globalni problemi u okolišu).
- Među razloge za državnu intervenciju ubrajaju se i akutna stanja koja valja odmah rješavati.
- Naposljetku, država ima posebnu zadaću da brine o ustanovljavanju i zaštiti općih interesa.

- Država postiže posebne ciljeve u području zaštite okoliša i odgovarajućom politikom poreza i carina.
- Primjerice, u nekim su europskim državama prihvaćeni energetske programi štednje, pa je stoga uvedena povoljna politika poreza na promet za sav izolacijski materijal.
- Naprotiv, povećani su doprinosi za prekomjerno trošenje energije.
- Ovdje se radi o posrednim oblicima državnog financiranja sanacije i

- Naposljetku, potrebno je spomenuti i relativno novi pravni institut, tzv. ekološki porez, najviše vezan za provedbu politike zaštite okoliša zemalja članica Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD).
- U sklopu “zelene porezne reforme” Finska je već 1990. godine uvela porez na emisije ugljika, a slijedile su je Švedska, Norveška, Nizozemska i Danska.

- U pojedinim se zemljama ekološki porezi primjenjuju na emisije sumpornog dioksida i dušičnih oksida, kao i na raznovrsne proizvode (pesticide, umjetna gnojiva, automobilske gume, ambalažu)
- U većini zemalja članica OECD-a olovni je benzin više oporezivan od bezolovnog.

- Načelo opće naknade ili zajedničkih tereta hrvatski zakonodavac ne ubraja izričito u osnovna načela zaštite okoliša.
- Njegovo se postojanje u pravnom poretku Republike Hrvatske temelji na ustavnim odredbama, koje propisuju da je svatko dužan sudjelovati u podmirenju javnih troškova u skladu sa svojim gospodarskim mogućnostima, odnosno da se porezni sustav temelji na načelima jednakosti i pravednosti. (čl. 51 Ustava RH)

- Te ustavne odredbe detaljnije se razrađuju u ZZO, osobito u odredbama o ekonomskim poticajima kojima je cilj motivirati sve gospodarske subjekte na prihvaćanje i provedbu mjera zaštite okoliša (čl. 46. i 47. ZZO).

- **Osnovni ciljevi zaštite okoliša iz članka 2. ovoga Zakona postižu se:**

- - predviđanjem, praćenjem, sprečavanjem, ograničavanjem i uklanjanjem nepovoljnih utjecaja na okoliš,
- - zaštitom i uređenjem izuzetno vrijednih dijelova okoliša,
- - sprečavanjem rizika i opasnosti po okoliš,
- - poticanjem korištenja obnovljivih prirodnih izvora i energije,
- - poticanjem upotrebe proizvoda i korištenja proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš,
- - ujednačenim odnosom zaštite okoliša i gospodarskog razvoja,

- - sprječavanjem zahvata koji ugrožavaju okoliš,
- - sanacijom oštećenih dijelova okoliša,
- - razvijanjem svijesti o potrebi zaštite okoliša u odgojnom i obrazovnom procesu i promicanjem zaštite okoliša,
- - donošenjem pravnih propisa o zaštiti okoliša,
- - obavještavanjem javnosti o stanju okoliša i njenim sudjelovanjem u zaštiti okoliša,
- - povezivanjem sustava i institucija zaštite okoliša Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: države) s međunarodnim institucijama.